

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про дорожній рух

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 31, ст.338)
{ Вводиться в дію Постановою ВР
N 2953-XII (2953-12) від 28.01.93, ВВР, 1993, N 31, ст.339 }
{ Додатково див. Постанову ВР
N 3914-XII (3914-12) від 02.02.94, ВВР, 1994, N 22, ст.146 }
{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 234/94-ВР від 10.11.94, ВВР, 1994, N 46, ст.414
N 557-XIV (557-14) від 24.03.99, ВВР, 1999, N 19, ст.173
N 3033-III (3033-14) від 07.02.2002, ВВР, 2002, N 26, ст.176
N 3047-III (3047-14) від 07.02.2002, ВВР, 2002, N 29, ст.194
N 743-IV (743-15) від 15.05.2003, ВВР, 2003, N 29, ст.233
N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003, ВВР, 2004, N 6, ст.38
N 1528-IV (1528-15) від 19.02.2004, ВВР, 2004, N 22, ст.317
N 1961-IV (1961-15) від 01.07.2004, ВВР, 2005, N 1, ст.1
N 2249-IV (2249-15) від 16.12.2004, ВВР, 2005, N 5, ст.116
N 3370-IV (3370-15) від 19.01.2006, ВВР, 2006, N 22, ст.184
N 586-VI (586-17) від 24.09.2008, ВВР, 2009, N 10-11, ст.137
N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

{ У тексті Закону слова "дорожньо-транспортна подія" в усіх відмінках і числах замінено словами "дорожньо-транспортна пригода" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Цей Закон визначає правові та соціальні основи дорожнього руху з метою захисту життя та здоров'я громадян, створення безпечних і комфортних умов для учасників руху та охорони навколишнього природного середовища.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Завдання Закону України про дорожній рух

Закон регулює суспільні відносини у сфері дорожнього руху та його безпеки, визначає права, обов'язки і відповідальність суб'єктів - учасників дорожнього руху, міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, об'єднань, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання (далі - міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади та об'єднань).

Стаття 2. Законодавство про дорожній рух

Законодавство про дорожній рух складається з цього Закону та актів законодавства України, що видаються відповідно до нього.

Стаття 3. Державне управління у сфері дорожнього руху

Державне управління у сфері дорожнього руху та його безпеки здійснюється Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноваженими на це центральними органами виконавчої влади, органами виконавчої влади в Автономній Республіці Крим, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування.

Забезпечення безпеки дорожнього руху в Україні покладається на Державну автомобільну інспекцію (далі - Державтоінспекція Міністерства внутрішніх справ України), яка входить до системи органів Міністерства внутрішніх справ України.

{ Стаття 3 в редакції Закону N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Розділ II

КОМПЕТЕНЦІЯ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ, ЗАКОНОДАВЧОЇ І ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ РЕСПУБЛІКИ КРИМ, ОБЛАСНИХ, МІСЬКИХ, РАЙОННИХ ТА ІНШИХ МІСЦЕВИХ РАД НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ, МІНІСТЕРСТВ, ІНШИХ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ОБ'ЄДНАНЬ

Стаття 4. Компетенція Кабінету Міністрів України у сфері дорожнього руху

До компетенції Кабінету Міністрів України у сфері дорожнього руху належить:

- підготовка проектів законів, нормативних актів з питань дорожнього руху та його безпеки, а також відповідальності за їх порушення на території України;
- визначення повноважень органів виконавчої влади і управління;
- формування державних органів управління у сфері дорожнього руху, керівництво їх діяльністю;
- розробка і затвердження державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки на автомобільних дорогах, вулицях і залізничних переїздах, вимог екологічної безпеки, а також програм координації використання всіх видів транспорту загального користування (автомобільний, залізничний, повітряний, водний);
- фінансування, керівництво і контроль за виконанням державних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;
- координація діяльності міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади, об'єднань та місцевого самоврядування у сфері дорожнього руху, а також вимог екологічної безпеки;
- контроль за виконанням законодавства про дорожній рух;
- визначення єдиного порядку організації дорожнього руху та його безпеки;
- встановлення єдиних вимог щодо проектування, будівництва, реконструкції, ремонту, утримання та охорони автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, затвердження програм їх будівництва;
- встановлення єдиних вимог щодо конструкції та технічного стану транспортних засобів, що експлуатуються в Україні (1166-2010-п);
- визначення порядку видачі ліцензій і сертифікатів на здійснення діяльності, пов'язаної з виготовленням, ремонтом і експлуатацією транспортних засобів, перевезеннями вантажів і пасажирів, підготовкою водіїв, будівництвом, реконструкцією, ремонтом і утриманням автомобільних доріг, вулиць і залізничних переїздів, іншими видами діяльності, що впливають на безпеку руху;
- визначення порядку здійснення державної реєстрації (перереєстрації), зняття з обліку транспортних засобів, проведення їх державного технічного огляду; { Статтю 4 доповнено абзацом тринадцятим згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 } визначення порядку оформлення і видачі погоджень та дозволів, надання інших послуг, пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху, а також визначення розміру плати за оформлення і видачу таких погоджень та дозволів, надання відповідних послуг;
- { Статтю 4 доповнено абзацом чотирнадцятим згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 } встановлення правил приймання іспитів із знань Правил дорожнього руху (1306-2001-п) і навичок керування транспортними засобами;
- { Статтю 4 доповнено абзацом п'ятнадцятим згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 } встановлення єдиних вимог і затвердження типових навчальних програм (229-2010-п) для учасників дорожнього руху, формування належної дорожньої культури та організація навчання різних груп населення правил дорожнього руху. { Статтю 4 доповнено абзацом шістнадцятим згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Стаття 5. Компетенція органів законодавчої та виконавчої влади Республіки Крим, областей та міст республіканського підпорядкування

До компетенції органів законодавчої та виконавчої влади Республіки Крим, областей та міст республіканського підпорядкування у сфері дорожнього руху належить:

- прийняття нормативних актів з питань дорожнього руху та його безпеки, за винятком тих, що належать до компетенції Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України;
- затвердження регіональних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;
- державний нагляд та контроль за дотриманням законодавства про дорожній рух та його безпеку, за діяльністю підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та господарювання щодо планування та виконання заходів з безпеки дорожнього руху, вимог екологічної безпеки;
- формування фондів для фінансування державних програм і окремих заходів, спрямованих на розвиток дорожнього руху та його безпеки;
- забезпечення розвитку мережі місцевих автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, їх утримання та охорони;
- керівництво діяльністю по організації дорожнього руху;
- організація навчання населення Правил дорожнього руху, проведення виховних заходів серед різних соціально-вікових груп населення щодо його безпеки;
- організація підготовки та підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів і розвиток мережі відповідних навчальних закладів;
- організація та здійснення заходів для подання медичної допомоги потерпілим під час дорожньо-транспортних пригод та медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;
- організація та фінансування заходів, пов'язаних із профілактикою дитячого дорожньо-транспортного травматизму;
- керівництво роботою по пропаганді безпеки дорожнього руху, вимог екологічної безпеки;
- контроль за справлянням державних і місцевих податків, зборів та інших обов'язкових платежів у сфері дорожнього руху;
- організація забезпечення індивідуальних власників транспортних засобів платними стоянками та колективними гаражами;
- вирішення інших питань дорожнього руху.

Стаття 6. Компетенція міської та районної Ради народних депутатів і міської та районної виконавчої влади

До компетенції міської та районної Ради народних депутатів і міської та районної виконавчої влади у сфері дорожнього руху належить:

- виконання вимог законодавства та рішень органів державної виконавчої влади про дорожній рух і його безпеку;
- визначення компетенції підвідомчих адміністрацій, що створюються згідно із схемою управління містом чи районом, у сфері дорожнього руху та його безпеки;
- розробка, затвердження та реалізація міських і районних програм розвитку дорожнього руху та його безпеки;
- формування міських і районних фондів, у тому числі позабюджетних, для фінансування програм і окремих заходів, спрямованих на розвиток дорожнього руху та його безпеки;
- контроль за організацією навчання різних соціально-вікових груп населення Правил дорожнього руху, планування заходів, пов'язаних із профілактикою його безпеки, та контроль за їх виконанням;
- контроль за підготовкою і підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів, забезпеченням розвитку сфери цих послуг;
- організація дорожнього руху на території міста і району згідно з відповідними генеральними планами, проектами детального планування та забудови населених пунктів, автоматизованих систем керування дорожнім рухом, комплексних транспортних схем і схем організації дорожнього руху та з екологічно безпечними умовами;
- здійснення та фінансування заходів, пов'язаних із профілактикою дитячого дорожньо-транспортного травматизму;
- проведення роботи по пропаганді безпеки дорожнього руху;
- організація будівництва, реконструкції, ремонту та утримання автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів;

- встановлення порядку і здійснення заходів щодо забезпечення охорони транспортних засобів на платних стоянках та в колективних гаражах;
- керівництво та контроль за діяльністю підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності та господарювання за виконанням вимог законодавства, рішень органів державної виконавчої влади про дорожній рух і його безпеку;
- контроль за виявленням дорожньо-транспортних пригод та впровадженням заходів у місцях їх концентрації, на аварійно-небезпечних ділянках вулиць, доріг та залізничних переїздах;
- організація системи заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху та контроль за їх реалізацією;
- накладання у межах своєї компетенції адміністративних стягнень за порушення законодавства у сфері дорожнього руху та його безпеки;
- керівництво роботою по справлянню податків, зборів та інших обов'язкових платежів у сфері дорожнього руху.

Міська та районна Ради народних депутатів мають право розглядати і вирішувати інші питання, які відповідно до чинного законодавства належать до їх відання.

Стаття 7. Компетенція селищної та сільської Ради народних депутатів та їх виконавчих органів
До компетенції селищної та сільської Ради народних депутатів та їх виконавчих органів у сфері дорожнього руху належить:

- забезпечення виконання вимог законодавства та рішень центральних органів державної виконавчої влади України з питань дорожнього руху і його безпеки;
- розробка, затвердження та виконання місцевих програм безпеки дорожнього руху;
- створення позабюджетних фондів для додаткового фінансування заходів щодо безпеки дорожнього руху;
- організація та контроль за діяльністю підприємств з питань дорожнього руху і його безпеки;
- сприяння створенню на території селищної або сільської Ради народних депутатів підприємств і організацій для надання платних послуг, пов'язаних з підготовкою та підвищенням кваліфікації водіїв, технічним обслуговуванням і ремонтом транспортних засобів;
- сприяння діяльності по утриманню у безпечному для дорожнього руху стані автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та їх облаштуванню об'єктами сервісу;
- сприяння організації та здійсненню медичної допомоги потерпілим у дорожньо-транспортних пригодах та інших заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;
- проведення серед різних соціально-вікових груп населення профілактичних заходів щодо безпеки дорожнього руху;
- навчання населення Правил дорожнього руху;
- здійснення заходів щодо профілактики дитячого дорожньо-транспортного травматизму.

Стаття 8. Компетенція органів територіального громадського самоврядування

Компетенція органів територіального громадського самоврядування у сфері безпеки дорожнього руху встановлюється відповідними місцевими Радами народних депутатів у межах наданих їм цим Законом повноважень, вимог екологічної безпеки.

Стаття 9. Компетенція власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів

До компетенції власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів або уповноважених ними органів у сфері дорожнього руху належить:

- розробка програм та здійснення заходів щодо розвитку, удосконалення, ремонту та утримання у безпечному для дорожнього руху стані доріг, вулиць та залізничних переїздів, зон відчуження;
- визначення структур управління, проектування, будівництва та утримання доріг, вулиць та залізничних переїздів;
- участь у розробці положень про спеціальні структури управління дорожнім рухом;
- компенсація витрат власникам транспортних засобів, якщо дорожньо-транспортні пригоди сталися з причин незадовільного експлуатаційного утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, за рішеннями судових органів;
- забезпечення безпечних, економічних та комфортних умов дорожнього руху;

- організація і здійснення заходів, спрямованих на захист навколишнього природного середовища;
- забезпечення учасників дорожнього руху інформацією з питань стану аварійності та дорожнього покриття, гідрометеорологічних та інших умов;
- вирішення питань експлуатації автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів у надзвичайних ситуаціях;
- передача права на експлуатаційне утримання доріг, вулиць та залізничних переїздів іншим юридичним особам;
- визначення нормативів та виділення необхідних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів;
- передача права на будівництво комунальних та інших споруд, прокладання комунікацій, на захисні роботи і споруди, сервісні споруди та обладнання відповідно до чинного законодавства;
- проведення робіт по створенню і утриманню придорожніх зелених насаджень та інше;
- термінове усунення пошкоджень на автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах;
- влаштування місць для зупинок транспортних засобів, стоянок і відпочинку учасників дорожнього руху та створення інших об'єктів дорожнього сервісу;
- розробка та облаштування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів системами термінового зв'язку для виклику міліції, швидкої медичної та технічної допомоги; { Абзац шістнадцятий статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }
- обладнання доріг, вулиць та залізничних переїздів технічними засобами регулювання дорожнього руху та їх утримання;
- проведення лінійного аналізу аварійності на підвідомчих автомобільних дорогах, вулицях та залізничних переїздах;
- виявлення аварійно-небезпечних ділянок та місць концентрації дорожньо-транспортних пригод і впровадження у таких місцях відповідних заходів щодо удосконалення організації дорожнього руху;
- погодження маршрутів перевезення небезпечних, надгабаритних і великовагових вантажів;
- забезпечення роботи спеціалізованих служб по здійсненню заходів щодо організації дорожнього руху;
- своєчасне виявлення перешкод дорожньому руху та їх усунення, а у разі неможливості - невідкладне позначення дорожніми знаками, огорожувальними і направляючими засобами;
- організація виконання встановлених вимог щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;
- вирішення інших питань дорожнього руху згідно з чинним законодавством.

Стаття 10. Компетенція власників транспортних засобів

До компетенції власників транспортних засобів належить:

- здійснення заходів щодо розвитку, експлуатації та утримання транспортних засобів;
- розвиток мережі навчальних закладів по підготовці та підвищенню кваліфікації водіїв транспортних засобів;
- організація та здійснення заходів щодо медичного забезпечення безпеки дорожнього руху;
- організація та здійснення заходів щодо захисту навколишнього природного середовища від шкідливого впливу транспорту;
- організація та фінансування заходів, пов'язаних із профілактикою дорожньо-транспортного травматизму;
- вирішення питань експлуатації транспорту у надзвичайних ситуаціях;
- створення за наявності більше п'ятнадцяти одиниць транспортних засобів, що дислокуються в одному населеному пункті, автотранспортного підприємства з відокремленою територією та комплексом відповідних умов, із введенням посад фахівців з безпеки дорожнього руху, відповідальних за зберігання, технічне обслуговування та експлуатацію транспортних засобів. { Статтю 10 доповнено абзацом восьмим згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Стаття 11. Участь міністерств, інших центральних органів державної виконавчої влади та об'єднань у забезпеченні безпеки дорожнього руху

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання у межах своєї компетенції забезпечують безпеку дорожнього руху, несуть відповідальність за виконання державних і галузевих програм у сфері дорожнього руху, видають нормативні акти про дорожній рух, що не суперечать законодавству про дорожній рух, сприяють підприємствам, установам та організаціям, що входять до їх складу, у здійсненні заходів, спрямованих на забезпечення безпеки дорожнього руху.

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання за дорученням Кабінету Міністрів України можуть виконувати окремі функції міжгалузевого управління у сфері дорожнього руху та його безпеки.

У міністерствах, інших центральних органах державної виконавчої влади та об'єднаннях, підприємствах та організаціях, що мають транспортні засоби, при чисельності зайнятих експлуатацією транспортних засобів понад 50 чоловік, вводиться посада фахівця з безпеки дорожнього руху, а понад 500 чоловік - створюється служба безпеки дорожнього руху. Положення про цю службу затверджує Кабінет Міністрів України.

Стаття 12. Участь підприємств, установ, організацій у забезпеченні безпеки дорожнього руху, обов'язки посадових осіб у цій сфері

1. Підприємства, установи та організації незалежно від форм власності та господарювання розробляють і здійснюють заходи для забезпечення безпеки дорожнього руху, проводять у трудових колективах профілактичну роботу по дотриманню вимог законодавства про дорожній рух, за згодою з первинними профспілковими організаціями включають до колективних договорів вимоги щодо форм впливу на членів трудового колективу у разі порушення ними обов'язків учасників дорожнього руху, встановлених чинним законодавством про дорожній рух. (Частина перша статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1096-IV (1096-15) від 10.07.2003)

2. Посадові особи, які відповідають за експлуатацію і технічний стан транспортних засобів, зобов'язані:

забезпечувати добір, підвищення кваліфікації та професійного рівня водіїв, здійснювати контроль за станом їх здоров'я і дотриманням режиму праці та відпочинку;

забезпечувати належний технічний стан транспортних засобів та дотримання екологічних вимог їх експлуатації;

не допускати до керування транспортними засобами осіб, які не мають права на керування транспортним засобом відповідної категорії, не пройшли у встановлений строк медичного огляду, перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції; { Абзац четвертий частини другої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

не випускати на лінію транспортні засоби, технічний стан яких не відповідає вимогам державних стандартів, правил дорожнього руху, а також якщо вони не зареєстровані у встановленому порядку, переобладнані з порушенням вимог законодавства або не пройшли державного технічного огляду.

3. Посадові особи, які відповідають за будівництво, реконструкцію, ремонт, експлуатацію та облаштування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, мостів, шляхопроводів, інших споруд, зобов'язані:

забезпечувати утримання їх у стані, що відповідає встановленим вимогам щодо забезпечення безпеки дорожнього руху;

при виникненні умов, що створюють загрозу безпеці дорожнього руху, здійснювати заходи для своєчасної заборони або обмеження руху (879-2007-п), а також відновлення безпечних умов для руху;

впроваджувати у повному обсязі заходи щодо безпеки дорожнього руху при здійсненні будівництва, реконструкції та ремонту доріг, вулиць та залізничних переїздів;

позначати місця виконання робіт, місця, де залишено на дорозі, вулиці, залізничному переїзді машини і механізми, будівельні матеріали тощо, відповідними дорожніми знаками, огорожувальними і направляючими засобами, а в темний час доби і при тумані - сигнальними вогнями, передбаченими діючими нормами;

по закінченні робіт на дорозі, вулиці, залізничному переїзді негайно привести їх у стан, що забезпечує безперешкодний і безпечний рух транспортних засобів і пішоходів, та впорядкувати зони відчуження;

у разі забруднення проїзної частини доріг, вулиць, залізничних переїздів невідкладно здійснювати заходи для їх очищення і своєчасного попередження учасників дорожнього руху про загрозу безпеці руху, що виникла;

обладнувати їх технічними засобами регулювання дорожнього руху;

виявляти аварійно-небезпечні ділянки та місця концентрації дорожньо-транспортних пригод та забезпечувати здійснення у таких місцях відповідних заходів щодо удосконалення умов та організації дорожнього руху для забезпечення його безпеки;

своєчасно виявляти перешкоди дорожньому руху та забезпечувати їх усунення, а у разі неможливості - невідкладно позначати дорожніми знаками, огорожувальними і направляючими засобами;

щомісяця проводити лінійний аналіз аварійності.

4. Особи, які відповідають за експлуатацію під'їзних і ґрунтових доріг, а також власники транспортних засобів зобов'язані виключати можливість вносу транспортними засобами землі, каміння або інших матеріалів на автомобільні дороги, вулиці, залізничні переїзди.

Стаття 13. Участь об'єднань громадян і громадян у здійсненні заходів щодо безпеки дорожнього руху

Об'єднання громадян і громадяни мають сприяти державним органам у здійсненні заходів щодо безпеки дорожнього руху.

{ Частина другу статті 13 виключено на підставі Закону N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Міністерства, інші центральні органи державної виконавчої влади та об'єднання зобов'язані враховувати пропозиції об'єднань громадян і громадян з питань безпеки дорожнього руху.

Держава забезпечує проведення пільгової податкової політики щодо об'єднань громадян, головною метою яких є проведення заходів з безпеки дорожнього руху.

Розділ III

ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ УЧАСНИКІВ ДОРОЖНЬОГО РУХУ

Стаття 14. Учасники дорожнього руху

Учасниками дорожнього руху є особи, які використовують автомобільні дороги, вулиці, залізничні переїзди або інші місця, призначені для пересування людей та перевезення вантажів за допомогою транспортних засобів.

До учасників дорожнього руху належать водії та пасажирів транспортних засобів, пішоходи, велосипедисти, погоничі тварин. Учасники дорожнього руху мають право на:

безпечні умови дорожнього руху, на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху; вивчення норм і правил дорожнього руху;

отримання від гідрометеорологічних, дорожніх, комунальних та інших організацій, а також підрозділів Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України інформації про умови дорожнього руху. { Абзац четвертий частини третьої статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законами N 743-IV (743-15) від 15.05.2003, N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Учасник дорожнього руху може оскаржити дію працівника підрозділів Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України, військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України у разі порушення з його боку чинного законодавства. { Частина четверта статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законами N 743-IV (743-15) від 15.05.2003, N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Учасники дорожнього руху зобов'язані:

знати і неухильно дотримувати вимог цього Закону, Правил дорожнього руху та інших нормативних актів з питань безпеки дорожнього руху;

створювати безпечні умови для дорожнього руху, не завдавати своїми діями або бездіяльністю шкоди підприємствам, установам, організаціям і громадянам;

виконувати розпорядження органів державного нагляду та контролю щодо дотримання законодавства про дорожній рух. Працівники органів внутрішніх справ, військової інспекції безпеки дорожнього руху, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, дорожньо-експлуатаційних служб при виконанні службових обов'язків можуть відступати від окремих вимог Правил дорожнього руху лише у випадках і при виконанні умов, викладених у них. (Частина шоста статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законами N 557-XIV ([557-14](#)) від 24.03.99, Законами N 743-IV ([743-15](#)) від 15.05.2003)

Стаття 15. Основні положення щодо допуску до керування транспортними засобами

Кожний громадянин, який досяг визначеного цим Законом віку, не має медичних протипоказань та пройшов повний курс навчання за відповідними програмами, може в установленому порядку отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії.

Право на керування транспортними засобами відповідної категорії може бути надано: мототранспортними засобами і мотоциклами (категорії A1, A) - особам, які досягли 16-річного віку;

автомобілями, колісними тракторами, самохідними машинами, сільськогосподарською технікою, іншими механізмами, які експлуатуються на вулично-дорожній мережі, всіх типів (категорії B1, B, C1, C, T), за винятком автобусів, трамваїв і тролейбусів, - особам, які досягли 18-річного віку;

автомобілями з причепами або напівпричепами (категорії BE, C1E, CE), а також призначеними для перевезення великогабаритних, великовагових і небезпечних вантажів, - особам, які досягли 19-річного віку;

автобусами, трамваями і тролейбусами (категорії D1, D, D1E, DE, T) - особам, які досягли 21-річного віку.

Перелік медичних протипоказань (захворювань і вад), за наявності яких особа не може бути допущена до керування відповідними транспортними засобами, визначається спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я.

Особа, яка бажає отримати право на керування транспортними засобами відповідної категорії чи типу, зобов'язана пройти медичний огляд, підготовку або перепідготовку відповідно до типової навчальної програми, успішно скласти теоретичний і практичний іспити. Порядок підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів ([487-2009-п](#)) визначається Кабінетом Міністрів України.

Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів здійснюються в акредитованих закладах незалежно від форми власності та підпорядкування, які за результатами атестації отримали відповідний атестат. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації водіїв здійснюються спеціалістами, які відповідають визначеним кваліфікаційним вимогам. Перелік вимог до закладів, кваліфікаційні вимоги до спеціалістів, які здійснюють таку підготовку, визначаються спільним актом Міністерства внутрішніх справ України, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань освіти і науки, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань автомобільного транспорту, спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань праці та соціальної політики.

Державтоінспекція Міністерства внутрішніх справ України створює та веде реєстр закладів, які здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації водіїв транспортних засобів, та здійснює державний контроль за додержанням ними вимог законодавства у цій сфері. Основною формою державного контролю у сфері безпеки дорожнього руху за діяльністю закладів незалежно від форми власності і підпорядкування є державна акредитація закладу та атестація його викладачів, яка проводиться не рідше одного разу

на п'ять років у порядку ([490-2009-п](#)), визначеному Кабінетом Міністрів України.

Уповноважений орган Міністерства аграрної політики України створює та веде реєстр закладів, які здійснюють підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації трактористів-машиністів та здійснює державний контроль за додержанням ними вимог законодавства у цій сфері.

Теоретичний і практичний іспити для отримання права на керування транспортними засобами відповідної категорії складаються в підрозділах Державтоінспекції Міністерства внутрішніх справ України та в уповноваженому органі Міністерства аграрної політики України.

Право на керування транспортними засобами відповідної категорії підтверджується посвідченням водія транспортного засобу з установленим терміном дії і талоном до посвідчення водія транспортного засобу. На території України відповідно до Конвенції про дорожній рух ([995_041](#)) діють національні та міжнародні посвідчення водія. Порядок видачі, обміну та встановлення терміну дії таких посвідчень визначається Кабінетом Міністрів України.

Забороняється керування транспортними засобами особам, до яких застосовано адміністративне стягнення чи кримінальне покарання у виді позбавлення права керування транспортними засобами, протягом строку позбавлення.

{ Стаття 15 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1528-IV ([1528-15](#)) від 19.02.2004; в редакції Закону N 586-VI ([586-17](#)) від 24.09.2008 }

Стаття 16. Основні права та обов'язки водія транспортного засобу

Водій має право:

керувати транспортним засобом і перевозити пасажирів або вантажі на дорогах, вулицях та в інших місцях, де рух транспорту не заборонено у встановленому порядку;

довіряти у встановленому порядку право користування і розпорядження приватним транспортним засобом іншій особі, яка має відповідне право на керування;

знати причину зупинки транспортного засобу посадовою особою державного органу, яка здійснює нагляд за дорожнім рухом, а також прізвище і посаду цієї особи;

відступати від вимог цього розділу Закону в умовах дії непереборної сили або коли іншими засобами неможливо запобігти власній загибелі чи каліцтву громадян;

на відшкодування витрат у разі надання транспортного засобу працівникам міліції та охорони здоров'я у випадках, передбачених цим Законом;

на відшкодування збитків, завданих внаслідок невідповідності стану автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів вимогам безпеки руху;

одержувати необхідну допомогу від посадових осіб, організацій, що беруть участь у забезпеченні безпеки дорожнього руху.

Водій зобов'язаний:

мати при собі та на вимогу працівників міліції, а водії військових транспортних засобів на вимогу посадових осіб військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у Збройних Силах України передавати для перевірки посвідчення, реєстраційні та інші документи, що підтверджують право на керування транспортним засобом, а також дорожні (маршрутні) листи і документи на вантаж, що перевозиться (крім власників транспортних засобів, які використовують їх в індивідуальних некомерційних цілях), а у випадках, передбачених законодавством, страховий поліс (сертифікат) про укладання договору обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів та ліцензійну картку на автомобільний транспортний засіб у разі надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів; (Абзац другий частини другої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами N 743-IV ([743-15](#)) від 15.05.2003, N 1961-IV ([1961-15](#)) від 01.07.2004, N 3370-IV ([3370-15](#)) від 19.01.2006)

виконувати розпорядження працівників міліції, а водії військових транспортних засобів - посадових осіб військової інспекції безпеки дорожнього руху Військової служби правопорядку у

Збройних Силах України, що даються в межах їх компетенції, передбаченої чинним законодавством, Правилами дорожнього руху та іншими нормативними актами; (Абзац третій частини другої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 743-IV (743-15) від 15.05.2003)

вживати всіх можливих заходів до забезпечення безпечних умов для пересування найбільш уразливих учасників дорожнього руху - дітей, інвалідів, велосипедистів і людей похилого віку; не допускати випадків керування транспортним засобом у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також не передавати керування транспортним засобом особі, яка перебуває в такому стані або під впливом таких препаратів; { Абзац п'ятий частини другої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

перевірити перед вирушенням у дорогу технічний стан транспортного засобу та стежити за ним у дорозі;

своєчасно подавати транспортний засіб на державний технічний огляд;

під час руху на автомобілі, обладнаному ременями безпеки, бути пристебнутим, а на мотоциклі - в застібнутому мотошоломі;

надавати переважне право для проїзду транспортним засобам із включеними синіми або червоними проблисковими маячками та спеціальними звуковими сигналами;

сплатити збір за першу реєстрацію транспортного засобу згідно з Податковим кодексом України (2755-17); { Абзац десятий частини другої статті 16 в редакції Закону N 2756-VI (2756-17) від 02.12.2010 }

надавати переважне право руху пішоходу, який знаходиться на пішохідній доріжці (зебрі). У цьому разі водій зобов'язаний надати можливість пішоходу безпечно перейти дорогу, вулицю;

вживати заходів щодо збереження чистоти автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів та смуги відчуження, у тому числі з боку пасажирів.

Надавати транспортний засіб:

а) працівникам міліції та охорони здоров'я для доставки у найближчий медичний заклад осіб, які потребують невідкладної медичної допомоги, а водії військових транспортних засобів також і посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України; (Пункт "а" частини третьої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 743-IV (743-15) від 15.05.2003)

б) працівникам міліції, а водії військових транспортних засобів також і посадовим особам Військової служби правопорядку у Збройних Силах України для виконання непередбачених і невідкладних службових обов'язків по затриманню правопорушників. При цьому водій має право на відшкодування збитків згідно з чинним законодавством. (Пункт "б" частини третьої статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом N 743-IV (743-15) від 15.05.2003)

{Частину четверту статті 16 виключено на підставі Закону N 586-VI (586-17) від 24.09.2008}

Стаття 17. Основні права і обов'язки пішохода

Пішохід, тобто особа, яка бере участь у дорожньому русі поза транспортними засобами і не виконує на дорозі будь-яку роботу (до пішоходів належать також особи, які рухаються в інвалідних колясках без двигунів, ведуть велосипед, мопед чи мотоцикл, везуть санки, візок, дитячу або інвалідну коляску), має право:

на переважне перетинання проїзної частини по позначених пішохідних переходах;

при відсутності в зоні видимості переходу чи перехрестя переходити дорогу, вулицю, залізничний переїзд під прямим кутом до краю проїзної частини на дільниці, де вона добре проглядається в обидві сторони;

вимагати від державних та місцевих органів влади, власників автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів створення необхідних умов для забезпечення безпеки руху.

Пішохід зобов'язаний:

рухатися по тротуарах, пішохідних або велосипедних доріжках, узбіччях, а в разі їх відсутності - по краю проїзної частини автомобільної дороги чи вулиці;

перетинати проїзну частину автомобільної дороги, вулиці по пішохідних переходах, а в разі їх відсутності - на перехрестях по лінії тротуарів і узбіччя;

керуватися сигналами регулювальника та світлофора в місцях, де дорожній рух регулюється;

не затримуватися і не зупинятися без необхідності на проїзній частині автомобільної дороги, вулиці і залізничному переїзді;

не переходити проїзну частину автомобільних доріг, вулиць, залізничних переїздів безпосередньо перед транспортними засобами, що наближаються, поза пішохідними переходами при наявності роздільної смуги, а також у місцях, де встановлені пішохідні чи дорожні огороження;

стримуватися від переходу проїзної частини при наближенні транспортного засобу з включеними проблисковим маячком та спеціальним звуковим сигналом;

не виходити на проїзну частину із-за нерухомого транспортного засобу або іншої перешкоди, що обмежує видимість, не переконавшись у відсутності транспортних засобів, що наближаються.

Стаття 18. Основні обов'язки та права пасажира

Пасажир, тобто особа, яка користується транспортним засобом, але не причетна до керування ним, зобов'язаний:

здійснювати посадку в транспортний засіб лише із спеціального майданчика, а в разі його відсутності - з тротуару чи узбіччя;

здійснювати посадку і висадку лише після повного припинення руху транспортного засобу;

не відволікати увагу водія від керування транспортним засобом;

під час руху на автомобілі, обладнаному ременями безпеки, бути пристебнутим, а на мотоциклі - в застебнутому мотошоломі.

Пасажир при користуванні транспортним засобом має право на:

безпечне перевезення себе і багажу;

відшкодування заподіяних збитків;

своєчасну і точну інформацію про умови і порядок руху.

Стаття 19. Основні права і обов'язки велосипедистів і погоничів тварин

Особи, які керують велосипедами без двигунів, мають право: їздити по спеціальних велосипедних доріжках, а в разі їх відсутності - по краю проїзної частини дороги, вулиці чи узбіччю.

Вони зобов'язані:

використовувати технічно справні та належним чином обладнані велосипеди;

не перевозити вантажів, що заважають керуванню;

не перевозити пасажирів, за винятком дітей віком до семи років, на спеціально обладнаному сидінні.

Погоничі тварин зобов'язані: не залишати тварин на проїзній частині без догляду, не переганяти тварин через залізничні колії та дороги, вулиці поза спеціально відведеними місцями, а також через проїзну частину в темний час доби і в умовах недостатньої видимості.

Візки (сани) повинні бути обладнані світловідбивними пристроями, а в темний час доби - і ліхтарями.

Стаття 20. Навчання різних груп населення Правил дорожнього руху

Навчання громадян Правил дорожнього руху ([1306-2001-п](#)) здійснюється згідно з типовими навчальними програмами ([670-2009-п](#)), підготовленими спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань освіти і науки, погодженими з Міністерством внутрішніх справ України і спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань автомобільного транспорту та затвердженими Кабінетом Міністрів України.

Спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань освіти і науки забезпечує вивчення Правил дорожнього руху ([1306-2001-п](#)) в дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах, а також підготовку і

перепідготовку педагогічних працівників, діяльність яких пов'язана з навчанням громадян Правил дорожнього руху (1306-2001-п) та підготовкою, перепідготовкою і підвищенням кваліфікації водіїв транспортних засобів.

Розвиток у дітей навичок безпечної поведінки на дорогах розпочинається в дошкільних навчальних закладах із трирічного віку. У загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладах може проводитися навчання учнів Правил дорожнього руху (1306-2001-п) за програмами підготовки водіїв категорій А1, А, В1, В.

Державтоінспекція Міністерства внутрішніх справ України, засоби масової інформації надають допомогу у проведенні профілактичних заходів і в навчанні різних груп населення Правил дорожнього руху" (1306-2001-п).
{ Стаття 20 в редакції Закону N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Розділ IV **АВТОМОБІЛЬНІ ДОРОГИ, ВУЛИЦІ**

Стаття 21. Автомобільні дороги, вулиці, їх поділ, користування ними

Автомобільна дорога, вулиця являє собою частину території, в тому числі в населеному пункті, призначену для руху транспортних засобів і пішоходів, з усіма розміщеними на ній спорудами.

Автомобільні дороги, вулиці поділяються на: загального користування, відомчі та приватні.

Автомобільні (позаміські) дороги загального користування поділяються на дороги державного та місцевого значення. Автомобільні дороги державного значення поділяються на магістральні та інші.

У містах вулиці та дороги поділяються на магістральні вулиці та дороги, дороги та вулиці місцевого значення.

Порядок користування автомобільними дорогами визначається Кабінетом Міністрів України.

Стаття 22. Основні вимоги щодо проектування автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів

Організації та громадяни, які здійснюють розробку типових або індивідуальних проектів на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів, зобов'язані передбачати весь комплекс заходів, пов'язаних із забезпеченням безпеки дорожнього руху, екологічних вимог, з урахуванням специфічних потреб інвалідів (у тому числі встановлення автоматизованих систем керування дорожнім рухом із звуковим сигналом).

{ Частина перша статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом N 586-VI (586-17) від 24.09.2008 }

Зменшення капітальних витрат за рахунок скорочення заходів, що впливають на безпеку дорожнього руху, забороняється. Проекти на будівництво, реконструкцію і ремонт автомобільних доріг, вулиць та залізничних переїздів підлягають експертизі, погодженню в органах державного нагляду за дотриманням законодавства, правил, норм та стандартів з безпеки дорожнього руху на відповідність вимогам правил, нормативів і стандартів з безпеки дорожнього руху та екологічній експертизі, а виявлені відхилення від їх вимог - усуненню.